

FILE DIN CARTEA SCORȚENILOR — II — (1900 — 1950)

de Ecaterina MAGIRESCU
și Cedric MAGIRESCU

În prima parte a acestor File din *Cartea Scorțenilor* (Carpica, XVIII—XIX, 1986—1987, Bacău), am prezentat întemeierea satului Scorțeni pe meleagurile locuite de peste două milenii, sat atestat sigur în anul 1443 (deci cu 545 de ani în urmă) și, posibil, în 1436, 1437 și 1438 (deci cu 550 de ani în urmă), precum și dezvoltarea sa pînă în 1900, relevînd momente de seamă prezentate în documente de arhivă, monumente clădiri, obiecte și locuri cu denumiri evocatoare, ca și în harta localității.

A. Primari și realizări în satul, comuna și plasa Scorțeni (între 1900 și 1950).

Între anii 1900 și 1950, se succed la conducerea comunei Scorțeni 17 primari, care urmează celor șase atestați de actele deceniilor al șaselea — al zecelea ale secolului al XIX-lea. Documentele care-i atestă sînt în primul rînd registrele de stare civilă și mai puțin alte acte emise în timpul lor pentru dezvoltarea economico-socială și culturală a satului și a comunei. Asemenea acte sînt puține și numai din perioadele 1929—1932, 1939—1944 și 1947—1950.

Despre activitatea primarului *N.C. Antohi* și a ajutorului de primar *C. P.r. Cernat*, între 1900 și 1905 nu avem date. Dar dicționarele publicate anterior, pe baza informărilor date de aceștia pentru ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, sînt și o dovadă incontestabilă despre seriozitatea acțiunilor de dezvoltare a economiei satului și de rezolvare a problemelor sociale și culturale din această etapă.

Despre munca primarilor din perioada 1906—1915 vorbesc documentele din arhivele Parohiei, a Școlii Rurale și Judecătoriei Rurale Scorțeni. În timpul lui *Ioan Teodorescu* și *V. Săndulache*, s-au construit și dat în folosință noul local de școală (1910), biserica Sf. Voievozi (1909—1915) și localul primăriei (1913). Toate s-au realizat cu contribuția masivă a cetățenilor satului, care, încă din 1905—1907, planuiesc în satul lor cele trei localuri, după cum văzuseră în alte sate. O dovedesc registrul cu sumele strînse și cuvîntarea din 26 aprilie 1915 a lui *Enache Theodorescu* (casier al Comitetului de construcție) la inaugurarea monumentului de artă eclesiastică al arhitectului *Ion D. Trăjanescu* și al pictorilor *N.N. Tonitza* și *Constantin Bacalu*, din arhiva bă-

comună. Desființată din nou, comuna Grigoreni reapare odată cu raionarea teritoriului, în 1950, când primește satul Ripa Iepii (azi Bogdănești), din comuna Luncani, Șerpeni și Pustiana. Comuna face parte din *plasa Scorțeni*.

Reproducem aici o scrisoare de la rubrica *Cuția cu scrisori*, din p. 2 a ziarului *Curentul Bacăului*, anul III, seria II, nr. 115, scrisoare intitulată *Păsul locuitorilor din Grigoreni*: „Domnule Director, cunoscând ospitalitatea ziarului Dv. pentru cei nedreptățiți, venim și noi locuitorii din comuna Grigoreni pentru a vă aduce la cunoștință un caz care face vîlvă în lumea noastră, cică opincărească.

1. Prin legea din 1925, com. Grigoreni a luat ființă. De atunci pînă astăzi ne-am aranjat în așa fel, căci astăzi fără pretențiuni putem zice că suntem o comună destul de bine aranjată, prin silința sătenilor. Prin noua lege de unificare Ad-tivă am fost desființați pe data de 1 August, dar pentru ce? Noi nu cunoșteam și am dori să cunoaștem cauza. Cunoaștem și alte comune care au rămas, măcar că nu au 150.000 lei venit anual. Noi ne-am mulțumit cu administrația noastră, iar cei aleși de noi în fruntea comunei n-au pretenția de salar mare.

2. Cerem stăruitor să fim lăsați pe loc cu reședința. Ne pare rău că nu știm cine or fi deputații noștri, trimiși de la București și nu-i putem găsi, căci măcar că nu i-am văzut niciodată, nu credem să nu fie și ei oameni ca noi să ne înțeleagă. Da-i vorba unde-i găsim? D. Enache Teodorescu, președintele Comisiei interimare de la Scorțeni are șapte slujbe, cînd să mai vadă și de nevoile noastre? De asemenea și ajutorul lui, N. Stoica, e și agent de percepție. Sorieți și D-voastră la ziar că suntem cei mai liniștiți oameni, de ce ne îndeasă cu dragosrea cei de la Scorțeni, ajutați de D. Prefect și ne ia comuna în care noi am clădit școală, biserică, local de primărie, fără ajutorul nimănu! Oare pe noi nu ne va auzi nimeni niciodată?

Opincarii din Grigoreni“

Între anii 1908 și 1913, în județul Bacău sînt 12 plăși și din 1913 pînă în 1925, cînd sînt șapte plăși, Scorțenii aparțin plășii Tazlău. Legea administrativă din 1925 înființează opt plăși, satul și comuna Scorțeni aparțin plășii Tazlăul Sărat. În 1928, Scorțenii este reședință de plasă, din care făceau parte șapte comune. În 1930, cînd funcționează în județ cinci plăși, Scorțenii fac parte din cele șapte comune ale plășii Tazlău. După legea din 24 septembrie 1932, pînă în 1935, Scorțenii aparțin plășii *Bistrita*, cu sediul la Gîrleni. În 1942 și 1943, Scorțenii fac parte din plasa *Tazlău*, cu sediul la *Tescani* apoi din plasa *Tescani*, cu același sediu.

În anii 1944—1946, din cele șase plăși ale județului, una se numește *Scorțeni* și are reședința în sat. Între 1947 și 1950, există trei plăși, din care una, *Scorțeni*, are reședința în satul Scorțeni.

Din cele 20 de pachete din fondul arhivistic bacăuan *Pretura plășii Scorțeni*, dintre 1928 și 1950, spicuim întii cîteva nume de funcționari *V. Radu* — pretor — și *Gh. Lungu* — secretar — în 1927—1928,

Toma Ionescu prim-pretor, în 1936, *Gh. Trocan* — pretor, în 1942—1943. Un tabel cu funcționarii preturii înregistrează, fără a preciza perioada, pe *Dușac Vasile*, pretor, *Bușeag Romulus*, secretar, *Avram Ioan*, dactilograf, *Ioan Curpanaru*, secretar, *S. Mac* (Silvestru Mac), notar, *Emil Teodorescu*, secretar, *Ion Cernat*, casier, *Const. Lichi*, funcționar administrativ, cu date biografice și averea lor.

Sfatul Popular al plășii avea 60 de persoane și șase secțiuni. O situație de venituri, din 1942—1943, înregistrează, în Scorțeni, 1650 de locuitori din care 390 de contribuabili, și venituri ordinare de 247.957 de lei. Pretura plășii se ocupa și de transmiterea numirii funcționarilor comunali și înainta prefectului foi calificative concludente despre realizările economico-sociale.

B Judecătoria Rurală de Pace-Scorțeni

Cele 76 de pachete din fondul arhivistic judecătoresc-Scorțeni oferă o adevărată istorie a satului și comunei și a mai multor comune băcăuane vreme de peste jumătate de veac. Noi spicuim doar câteva aspecte din acest vast material documentar. Mai întâi informații despre personalul Judecătoriei Rurale de Pace-Scorțeni, înființate în anul 1894, informații mai puțin bogate pînă în 1909.

În 1902, întîlnim semnătura grefierului *Ciuhureanu*. Din 1908, semnează judecătorii *I. Manea*, stagiar, *Cazimir Dobjanschi*, D.C. *Vasiliu* (fiul primarului *Costache Vasiliu*, și grefierii *Ioan Gr. Manoliu*, *Mihai Vasiliu* și *M. Nicolau*. Ca avocat, care întocmește, scrie și semnează numeroase acte autentice sau autentificate, de ordinul zecilor de mii întîlnim, din 1909, pînă după 1940, pe *N. P. Roșu*. Din 1909 D. C. *Vasiliu* lucrează ca avocat, iar judecători sînt și *Polțer* și *A.D. Liciu*. Din 1910, multe acte sînt semnate de judecătorii *I. Manea* și *C. Bossie* și de grefierii *C. I. Popea* și *Gh. Popeanu*. Un nou avocat este *I. MERICĂ*. Din 1912, apar judecătorul stagiar D.C. *Cartofil*, grefierul *B.C. Brăteanu* și avocatul *Paul Missir*. În anul 1914, funcționează ca judecător stagiar *(Ioan) D. Vasiliu* (Eugen D. Vasiliu), frate cu poetul *George Bacovia*. Aflat în convalescență, după spitalizarea la București, poetul stă un timp la Scorțeni, aceasta fiind prima sa vizită în satul de la confluența Pîriului Boului cu Tazlăul Mare. De atunci cunoaște *Bacovia* satul cu oamenii săi, între care „cucoanele“, cum numește el desigur mai întîi pe soțiile judecătorilor și ale grefierilor, de care vorbește în interviul luat de publicistul *N.C. Munteanu-Muntmarg* și apărut în *Curentul Bacăului* din 1931. Atunci, copil fiind, și mai tîrziu, tînar, și matur, l-a văzut pe poet în casa tatălui său, primarul C. Pr. *Cernat*, apoi l-a primit în propria casă, locuitorul *Gheorghe C. Pr. Cernat* (1901—1986).

În perioada 1917—1925, apar, în procesele-verbale ale Judecătoriei Rurale de Pace-Scorțeni, judecătorii *Vasile Buțureanu*, stagiar, *V. Crăciun*, *Const. A. Crețu*, *Ilie Diaconu*, *Al. Barone*, *Dem. St. Demețrescu*, *Aurel Atanasiu* și *Gh. Paloșanu*, și grefierii *Aristide Gh. Păpaianopol*, *Mihai Gh. Popescu* și *Gh. Pătrău*. Începînd cu anul 1925, pînă în 1944, actele judecătorești emise în Scorțeni se datoresc în pri-

persoane maistrul pensionar *Enache Theodorescu*, avocatul *V. Grădinaru*, învățătorul *C. Zugrăvel*, agricultorii *Dumitru I. Lazăr*, *Iordache Porascanu* și *Ion Curpanaru* și directorul Școlii Elementare de Meserii, *Constantin Alexe*. Cooperativa are șapte cenzori (*Vasile Lichi*, *Ch. Sachelaru*, *Const. Barbu*, *Ion I. Elisei*, *N.V. Stamatii* și *Dumitru V.I. Cernat*) și 670 de părți sociale. Activitatea cooperativei durează pînă la 11 iunie 1948.

În urma actului naționalizării din 11 iunie 1948, din noua eră a istoriei patriei noastre, la 6 iulie 1948, cooperativa *Progresul* fuzionează cu Banca Populară *Albina*, luînd naștere *Cooperativa de consum, aprovizionare și desfăcere SCORȚENI*. Sînt aleși *P. Grigoraș* — președinte, *C.V. Avram* — vicepreședinte, *V. Brașoveanu* — casier, *Elena E.I. Parascanu* — gestionară, consiliul reprezentativ avînd șapte membri. Judecătoria Rurală de Pace — Scorțeni autentifică actele la trei ianuarie 1950, ca urmare a proceselor-verbale nr. 93 și 94 din 1 septembrie 1948, semnate de avocatul *B. Rîoșianu*. Cooperativa are 1 009 membri asociați și 810 000 lei părți sociale.

Important este faptul că, și înainte de, și după naționalizarea din 11 iunie 1948, Judecătoria Rurală de Pace — Scorțeni ajută la înlăturarea imediată a necinstei din activitatea cooperativei, pentru ca membrii să nu fie păgubiți.

D. Eroii scorțeneni

Actele de stare civilă ale Primăriei din Scorțeni vorbesc din plin de eroii scorțeneni din cele două războaie mondiale, adică de 167 de morți și de un număr de cel puțin 26 de veterani cunoscuți de noi, dintre care 15 trăiesc încă (în anul 1986). Și credem că, pe lîngă acești 193 de luptători înregistrați în paginile Cărții Scorțenilor, mai există încă și alții, care n-au putut fi depistați.

În primul război mondial, au căzut și au fost înmormîntați pe loc, în județul Argeș, opt eroi: *Anițoie Costache* (cont. 1908), *Anițoie V. Dragomir* (39 de ani), *Cristea Neculai* (cont 1905), *Gavriluță Neculai*, *Parascanu C. Ion* (caporal, cont. 1898, 40 de ani), *Popa C. Gheorghe* (cont. 1906), *Săndulache Gh. Costache* (22 de ani) și *Zavate Dr. Vasile*. În județul Ilfov au căzut și odihnesc 5 eroi *Cîmpanu Teodor* (cont. 1899), *Laslău J. Ștefan*, *Tataru Costache*, *Popa V. Constantin* și *Zaharia Iordache* (cont. 1902, Otopeni). La Odorhei a căzut *Vornicu Ștefan* (Reg. 4 Vinători), iar la Cotești-Vrancea, *Pavel Costache* (cont. 1901). În județul Bacău au căzut și au fost înmormîntați la Cireșoiaia, Poiana Uzului și în alte locuri, 14 eroi: *Antoși Ioan* (27 de ani), *Antoși I. Neculai*, *Ceacă I. Ștefan*, *Coardă Ioan*, *Diaconu Ion*, *Pavăl E. Ioan* (cont. 1910), *Pătrău Dragomir*, *Roman Costache* (cont. 1916), *Salomia Ioan* (cont. 1912), *Sandu Constantin* (caporal), *Simion S. Ioan* (23 de ani), *Tataru V. Ioan* (32 de ani), *Toderiță Ioan* (cont. 1902) și *Vrotea Neculai* (cont. 1910).

Lor li se adaugă doi eroi al căror loc de moarte nu se cunoaște, înhumați în colțul eroilor din cimitirul din Scorțeni *Dorhan Costache*

(reg. 14 Infanterie) și *Popa Vasile* (Reg. 14 Infanterie)³. Locul de moarte și de înhumare nu se cunosc nici la alți șase eroi scorțeneni *Liche Iorgu* (cont. 1910), *Onu Costache* (cont. 1906), *Parascanu Elena Ioan*, *Spătaru Petrea* (Reg. 53 Infanterie), *Măgirescu V. Gheorghe* (28 de ani) și *Săndulache Ion* (Reg. 4 Vinători).

În Ungaria a murit *Munteanu Costache* (n. 1887), iar în Bulgaria — *Todiriță Costache*. În lagăr s-au stins 10 eroi *Avram Toader Dragomir* (cont. 1906), *Balica Costache* (cont. 1905), *Bortos Ioan*, *Stan Ioan Vărvărici Ion* (cont. 1902), *Crețu Ion* (n. 1882), *Crețu Cristea Garabet Cristea Neculai*, *Gabăr Morit* (33 de ani) și *Lupaș Paraschiva Ioan* (41 de ani).

42 de eroi au murit în infirmerii sau în spitale în urma unor răni ori boli grave, contagioase mai ales: *Avădanei Anton* (cont. 1896), *Bălint Ioan* (21 de ani), *Biliboc St. Gheorghe*, *Cernat N. Ion* (43 de ani), *Dobrovăț Gh.* (cont. 1905), *Burlacu Imbrea* (21 de ani), *Cernat C. Constantin* (40 de ani), *Fociorof Iosif* (24 de ani), *Heris Ioan Gheorghe Homosi P. Ioan*, *Jiău Al. Gheorghe*, *Laslău Anton* (26 de ani), *Luleș J. Mihai*, *Luleș I. Ștefan*, *Maștei I. Neculai*, *Marian Dragomir* (cont. 1910), *Măgirescu Sandu* (cont. 1915), *Nedelcu Ioan* (24 de ani), *Ńistor Ioan* (24 de ani), *Papuc V. Petrea* (cont. 1894), *Săndulache I. Dragomir*, *Popa Dumitrache Costache* (cont. 1898, rănit în județul Ilfov: nepotul neotului scorțenean prezent în documente, *Ilie Barna*), *Săndulache N. Neculai* (37 de ani), *Săndulache Ștefan*, (cont. 1897), *Tamaș Joiă*, *Tătaru A. Ioan* (46 de ani), *Țocilă C. Iazăr*, *Țocilă C. Vasile* (sergent, 26 de ani, cont. 1915), *Tudor V. Ioan* (31 de ani), *Uncureanu N. Neculai* (cont. 1898), *Bortos J. Gheorghe* (25 de ani), *Buzatu N. Gheorghe* (24 de ani), *Cernat I. Ioan*, (cont. 1910), *Cernat N. Vasile* (36 de ani), *Cristea V. Vasile* (22 de ani), *Dumitrasc Vasile* (23 de ani), *Ignat I. Ioan* (34 de ani), *Laslău Joiă*, *Seciu I. Petrea* (43 de ani), *Șova Dr. Ioan* (30 de ani), *Tudor V. Ioan* și *Țirdeanu Ion*.

Au murit acasă luptătorii răniți *Balica Ioan* (cont. 1896), *Honu Neculai* (cont. 1903), *Matieș Joiă* și *Prihoancă Neculai* (cont. 1901).

Cei mai mulți dintre acești 95 de eroi au făcut parte din regimentele 67 Infanterie și 27 Infanterie. O parte sînt din regimentele 14, 16, 25, 53 și 55 Infanterie, 4 Vinători, 2 Grăniceri, Obuziere și Vinători de Munte.

Cei din lagăre au fost comunicați de Ministerul de Război. O parte din croi sînt din Pustiana și Grigoreni, sate care aparțineau comunei Scorțeni. În afară de aceștia, mai sînt 42 de eroi care nu figurează decît în Pomelnicul Eroilor din 1916—1919, de pe zidul stîng interior al bisericii scorțenești din 1909—1915, a lui Ion D. Trajanescu, N.N. Tonitza și Constantin Bacalu, pomelnic în care sînt incluși și o parte

³ Regiment romășcan.

în medicină *Elena Ichim*, prezentă în sat în lunile august, septembrie și octombrie 1945, pe medicul *David Șnapic* (n. 1885), în anii 1942—1944, pe medicul *Mihail Teja*, în 1945—1946, și *N.C. Platon*, din 1946, pînă după 1950. În 1943, medicul circ. medicale Tescani gira și pentru circ. medicală Scorțeni și acorda și certificate medicale. Este vorba de *Ioan Ștefanovici*. Adesea sint folosiți medici din circumscripțiile medicale vecine, de pildă *Saia Șapira* din Tescani.

Scorțeneni au avut noroc de cadre medii sanitare competente și harnice. Din primul deceniu al secolului al XX-lea nu cunoaștem decît pe *Neculai Munteanu* (n. 1879), subchirurg, care lucrează în Scorțeni în anii 1906—1907, după care trece, pînă la pensie, la Mărgineni. Din 1914 pînă în 1944, adică timp de trei decenii, funcționează la Scorțeni agentul sanitar *Neculai Anghel*, considerat „doctor“ în toate satele de pe văile Tazlăului și ale afluenților săi. Și ziarul *Bacăul* consemnează adesea primul ajutor pe care îl acordă *Neculai Anghel* în diferite ocazii, cum ar fi o bătaie la Rîpa Iepii, unde acordă prim ajutor lui D. Tudor, secretarul comunal, cum citim în numărul din 28 decembrie 1929. Între 1945 și 1950, la Scorțeni lucrează moașa *Profira Leahu*, infirmiera de Cruce Roșie *Petridian Lucia*, la Casa de nașteri și moașa *Drumea Natalia*, iar ca femeie de serviciu, între anii 1942 și 1948, *Costin Elisabeta* (n. 1908, Scorțeni).

Statistici, situații și tabele (din fondul arhivistic sanitar județean Bacău demonstrează că, în ultimii ani ai perioadei la care ne referim, s-a desfășurat o activitate fructuoasă, care o continuă pe cea dintre cele două războaie mondiale și de mai înainte. O statistică din 2 ianuarie 1946 a circumscripției sanitare Scorțeni, care includea și comunele Grigoreni, Băsești și Schitu-Frumoasa, înregistrează, pentru 1945, o populație de 9 756 de locuitori, din care 1840 la Scorțeni, 3 500 la Grigoreni, 2 640 la Băsești și 1 776 la Schitu-Frumoasa. natalitatea de 227 de copii, adică 23,26 la mie, mortalitatea de 155, adică 15,88 la mie, excedentul natural la mie fiind de 72 — cifră absolută — și 7,38 la mie. S-au acordat 1697 de consultații, între care 205 la domiciliu. Sint prezentate decesele pe cauze, bolile contagioase și cele sociale și se remarcă insuficiența asistenței lehzurilor, datorită preiudecăților populare. Activitatea agenților sanitari, inclusiv în școli, la mori, la cele 12 băcării și la fabrica de ape gazoase este multumitoare. În anii 1947 și 1948, după seceta din 1946, s-au distribuit alimentele trimise de guvernul britanic cantinelor, caselor de naster și dispensarelor. În situațiile din 1948, Scorțenii nu apar, deși deparazitarea și tratamentul bolnavilor se desfășura în cele mai bune condiții, medicul locuind aici. Doar într-un raport dn 8 octombrie 1948, Scorțenii prezintă 4 născuți vii și un deces. Pelagră nu există aici, în vreme ce în circumscripție erau 23 de cazuri, iar în satul Schit funcționa zilnic din septembrie 1948, o cantină pentru o sută de pelagroși.

Organele sanitare județene eliberau autorizații pentru cîrciume, prăvălii, băcării, brutării și fabrici. În 1937 și 1938, se eliberează pentru

Scorțeni 6 autorizații pentru circiumă (C.D. Pavel, Gh.C. Avram, V.I. Cernat), prăvălie și băcănie (I.I. Parascanu și Ion Simion) și brutărie (Ion V. Vrotea).

Fiindcă am cercetat dosarul de pensie și opera publicată, ca și manuscrise păstrate de fiica sa adoptivă, și fiindcă a slujit timp de trei decenii în Scorțeni, ne oprim mai mult la agentul sanitar și scriitorul *Neculai Anghel* (1888—1968), în anul centenarului nașterii sale, oferind un medalion celor care l-au cunoscut ca și celor tineri.

Născut la 5 octombrie 1888, la Palazu Mare, județul Constanța⁶, fiu al lui *Neculai* și al *Georgetei Anghel*, urmează patru clase secundare la Constanța. Incorporat soldat recrut în octombrie 1909, *Neculai Anghel* a servit în compania a IV-a sanitară din regimentul 17 Artilerie, devenind plutonier. Înaltul decret nr. 58, din 31 ianuarie 1913, al regelui Carol I, îi conferă *Medalia pentru Bărbăție și Credință, cl. II*. La 13 mai 1914, e trimis la vatră, stabilindu-se la Anadălchioi-Constanța, unde este numit agent sanitar, la 15 martie 1914. La 1 august 1914⁷, *Neculai Anghel* este transferat la cercul sanitar Scorțeni-Bacău, „Spre a se bucura de drepturile ce-i acordă legea“, *N. Anghel* obține, cu media 7,75, un *Certificat de Agent Sanitar*⁸. Căsătorit cu *Eugenia Orzecovshi*, de 21 de ani, casnică⁹ la 13 august 1916, cu două zile înainte de mobilizare¹⁰, *Neculai Anghel* semnează declarația nașterii fiicei sale, *Antoaneta*¹¹, care devine profesoară și care moare de timpuriu, în 1942. *N. Anghel*, poetul, cîntînd-o în imaginea florii de zădă.

„Cazierele“, cum se numesc fișele de încadrare și foile calificative din dosarul de pensie din anul 1948, conțin aprecieri bune și foarte bune ale agentului sanitar *Neculai Anghel*. Ele sînt scrise în ultima perioadă a activității sale de la Schitu-Frumoasa și Băsești și sînt semnate de medicii *David Șnapic* și *N. C. Platon*. În noiembrie 1945, cînd este pronus pentru o gradatăie de merit, alături de alți șase agenți sanitari, din 70 existenți în județ, *Neculai Anghel* avea cinci gradatăii. Inspețiile care i se fac relevă mai ales grija pentru depistarea și tratarea bolilor contagioase, în care era priceput încă din timpul stagiului militar.

Puțini scortenești știu că *Neculai Anghel* este și scriitor, autor al cîtorva proze și articole și a cîteva sute de poezii. Considerat poet bacoșian, numai pe baza primului volum publicat, *Neculai Anghel* este de fapt un simbolist rural, care reține din simbolism mai puțin tema-

6 Actul nr. 55/1888. Primăria Palazul Mare, Constanța (Arhivele Statului Filiala Constanța Fond Primăria Palazul Mare-Constanța).

7 D.M. 36.136/1914.

8 Eliberat de Ministerul de Interne. Direcțiunea generală a Serviciului Sanitar cu nr. 63/1915, în urma examenului pentru obținerea acestui titlu, ținut la 15 iunie 1915 (Arhivele Statului — Filiala Bacău, Fondul Serviciul Sanitar Județean, pachetul nr. 17).

9 Actul nr. 17/1913 al Primăriei Călușăra — Bacău.

10. Ordinul de zi nr. 1086/15 august 1916.

11. Actul nr. 79, 1916, Registrul de stare civilă — Născuți (Scorțeni).

tica și mai mult elementele formale privind cromatică (culori neașteptate, în frunte cu negrul) și sunetele, și un însingurat, care se simte bine în mijlocul naturii și lumii rurale. O dovedesc cele 87 de poezii publicate în volumul *Pustiuri dragi...*, Tipografia N. H. Margulius, Bacău, 1932, recenzat de Agatha Grigorescu Bacovia, care-l consideră mai mult original decât bacovian, și *Solipsism*, Editura Institutului Dobrogea Jună-Constanța. Chipul poetului de sub cușma pe care o poartă, veghează, într-un medalion, pe coperta volumului *Solipsism*, pictura din 1936, a *Elvirei Enea* (soția pictorului *Nicu Enea*, trăitor între 1897 și 1960), pictura care caracterizează versurile lui N. Anghel, prin fecioara imaterială parcă, învăluită în alb și plutind într-un peisaj montan cu zădă și corb.

Până la un incendiu, din 1960, ambele volume au existat în Scorțeni, în biblioteca lui *Neculai N. (I. I.) Măgirescu* și a *Ecaterinei Măgirescu*. Fiii lor, *Neculai* (maior, veteran de război, invalid, Moinești), *Eugeniu* (avocat, Vaslui), *Leonida* (Bacău) și *Cedric* (Roman), au în memorie mare parte din versurile lui *Neculai Anghel* și dedicațiile care însoțeau volumele dăruite părinților: „*Ecaterinei și lui Neculai Măgirescu*, „floarea gândului“ unui prieten, *Neculai Anghel*, Scorțeni, 25 decembrie 1932“ și „O lume-ntrăagă de iluzii“ celor cu care am uitat o clipă „mîhnirile vieții“ — *N. Anghel*, Scorțeni, 1939“

Originalitate dovedesc și cele trei caiete-manuscris din arhiva fiicei sale adoptive, *Viorica Chiricuță* din Bacău. Din ele, în 1966, *Neculai Anghel* pregătea pentru tipar un al treilea volum de poezii, cu titlul *Dinamica frumosului*. Chemîndu-și cititorii să rețină „un singur rînd“ din versul său „cu triste năzuinți“, „poezia sa ne duce „prin hugiuri neumblate“, „sub cușme de molid“, ori în „casa bătrînă“ dintr-un sat, „rai de grădină“, dar și pe malul mării, unde a copilărit. În poezii „poporane“, cu imagini folclorice, sau în versuri libere, trăiesc idealul și drumul vieții poetului, care, în *Drumet*, scrie „În noapte / Drumul gîndului mi-l străbat./imi iau toiagul în mînă/si trec cu el din sat în sat/ si satele mi-s dragi ca-ntotdeauna. / / Cu noaptea mă împac, / iar noaptea-i feroasă uneori / și vîntul năprasnic și haiduc / și greu e să răzbiți înspre „etern“... / Si-n noapte eu amic... / / Drumul gîndului mi-l străbat:/iar drumul de-i pustiu. / e luna care acum va răsări / o voi privi-o căi ne draga mea / căci la mormînt tot ea va priveșea.“

„Floarea gîndului“ lui *Neculai Anghel* este vie în poezii care-l definesc, cum este *Nalbă neagră*, imaginea unei flori, „adusă de prin crîncă“, de vîntul care, în noaptea neagră, vine „floarea să-mi sărute“. Iată strofa finală, cu destinul nalbei „Si bate vîntul greu pe lîncă poartă / de-mi rîde floarea tristă, ofilită / si-n noaptea mi-o aruncă neagră, moartă / pe floarea mea cu ochii de iubită.“ //

Mai cităm o strofă din una dintre numeroasele poezii care cîntă floarea de zădă, floarea preferată a fiicei sale dispărute, și plaiurile ei „Senine stau, lăcrimătoare,/ albastre, albe, pe zăpor,/ în zăda înviorătoare,/ cu murmur dulce de izvoare / și doine multe care dor.“

În anul centenarului nașterii acestui scriitor aproape necunoscut încheiem acest succint medalion cu câteva *Versuri în panou*: „Inedita poezie / mi-o visam în lumea nouă / diminețile cu rouă / mă trezeau din nostalgii. // Din mijlocul sărăciei / de pe culmile rebele, / mi-am prins gândurile mele / de aripa poeziei. //

F. Învățămîntul scorțenean în anii 1900—1950

Ca și în procesele-verbale și actele dintre anii 1860 și 1899, primele patru decenii de existență a școlii scorțene, întâi în cătuna Pustiana, comuna Scorțeni (1860—1865), apoi în centrul de comună, satul Scorțeni (după 1865), și în procesele-verbale din primii ani ai secolului al XX-lea, e prezentă la loc de frunte necesitatea unui nou local de școală, în locul celui ridicat de pr. Gheorghe Arghire, în 1868.

În 1900 și, parțial, în 1901, pe lângă al patrulea învățător scorțenean¹², *Constantin Popoviciu* (care funcționează între 1900 și 1906, cu întreruperi), întîlnim pe suplinitorii *Ion V. Cojocar*, *dra Ioana Gheorghiu Budu*, *dra Aneta Vasiliu*, și *Al. V. Tataru*. În 1902, pe lângă *Ana Vasiliu*, suplinește și absolventul de seminar *Ion Cojan*, care predă la clasele a II-a și a III-a. Din 125 de elevi înscriși, sînt prezenți 65. Recensămîntele din 1902—1903 înregistrează 105 băieți și 100 fete decî 205 în total, iar la Sârbi — 40 (21 de băieți și 19 fete). În total, 245 de elevi. Învățător este *I. Ercuță*, din Cerdac-Bacău (al cărui nume îl poartă în jurul anului 1936, un cerc cultural al învățătorilor). Învățătorul *C. Popoviciu*, „om cult și instruit, avînd școala de institutori“, este vizitat de învățătorul agricol ambulant *Gh. Șentea*, care înregistrează un început de „răsadniță caldă pentru zarzavat“ încît grădina să fie un „mic colțișor de rai“. Menținînd prezența a 30 de elevi din 49 de înscriși în „divizia I“, la 22 noiembrie 1904, revizorul *Eugen Stoica* înregistrează rezultate „bune“ la matematică, scriere, exerciții gramaticale, cunoașterea de către învățător a traforajului și cartonajului, necesitatea procurării de instrumente, ca și înființarea unei bănci populare, „mulțumită d-lui învățător“ *C. Popoviciu*. La 25 mai 1905, revizorul școlar *I. Grigorescu* constată că învățătorul „depune multă stăruință în îndeplinirea datoriei“, iar la 30 septembrie 1905, învățătorul agricol ambulant *Gh. Șentea* scrie despre recolta „de mijloc“ de pe lotul școlar, într-un an de secetă.

În anul școlar 1906—1907, funcționează în Scorțeni renumitul pedagog băcăuan din Hemeiuși, *Grigore Tabacaru*. Nici un cercetător al vieții și operei sale nu a luat cunoștință pînă în prezent de procesul-verbal din 24 mai 1907, care înregistrează o situație specifică anului marîi răscoale a țaranilor, cînd guvernul a luat măsuri de militarizare a instituțiilor.

Iată acest proces-verbal „Astădzi anul 1907, luna Maiu în 24 zile, Noi, căpitan N. Steonescu, revizor militar școlar Ș. Bacău, inspectînd

12. După *Vasile Vasiliu* (1860—1881), *Vasile Scorțianu* (1881—1893) și *Theodor Demetrescu* (1894—1899),

școala din comuna Scorțeni, de sub direcțiunea D-lui Tabacaru, am constatat următoarele Școala este frecventată de 37 elevi înscriși în cataloage în cl. 3, 4 și 5, din aceștia lipsind 2. Elevii s-au prezentat bine. Instructorul Pătrău Iordache bine, nu are uniformă. Dl. diriginte ne dă tot concursul posibil cu toată buna voință.“

Exagerat a fost prezentată de unii dintre cercetătorii vieții și operei pedagogului cunoscut prin multe lucrări și experimente și prin revista *Ateneu*, scoasă împreună cu poetul G. Bacovia, „chemarea școlărilor“ din clasele I—V, un fel de recensămînt din anul școlar 1906—1907. Pe coperta I sînt înscrise antetul și denumirea documentului școlar. „Catalogul“ e fără semnătură. În clasa IV-a sînt înregistrați cu creionul 11 elevi. Notele și mediile lipsesc. Necunoscut pînă acum e și procesul-verbal din 27 octombrie 1907, tot de la Școala Rurală-Scorțeni, care menționează că Dumitru Mihălăchescu se afla „în locul D-lui Gr. Tabacaru“, despre care se spune că este „ieșit din învățămînt“. În arhiva Primăriei Scorțeni, registrul de stare civilă din 1906 — de asemenea, necercetat pînă în prezent-cuprinde actul de naștere nr. 123, din 16 noiembrie al fiicei, Ecaterina *Grigore Tabacaru*, cu datele următoare : tatăl, Grigore Tabacaru, 24 de ani, institutor ; mama, Eugenia, 24 de ani, fără profesie ; martori : Enache Theodorescu, învățător, Ion Pătrău, agricultor ; primar : Ioan Teodorescu ; locuința : casa lui Costache Lazăr¹³. Grigore Tabacaru, îmbogățind biblioteca, a transformat felul de a împrumuta cărți elevilor într-un adevărat cerc de lectură pentru săteni, acțiune despre care s-a scris mult și relativ, exagerat.

De la 1 septembrie 1907, pînă la 1 septembrie 1921, funcționează, la Școala Rurală Mixtă, *Dumitru Mihălăchescu*, „învățător definitiv și diriginte“¹⁴. Pe terenul de 68 mp, „actualmente se construiește un nou local de școală“, notează Gh. Sentea, învățător agricol ambulant, în procesul-verbal din noiembrie 1907, unde se mai menționează despre terenul școlar că „o mică porțiune disponibilă a desfundat D-l Diriginte prin arătură“ și „va pune începutul unei mici pepinării (sic !) de pomi“.

Procesul-verbal din 25 ianuarie 1908, încheiat de revizorul Toma C. Tabul, menționează numărul de 43 de elevi prezenți în clasele a II-a și a III-a, care, „posed“ (sic !) bine materia făcută mai înainte „la geografie“, „citesc binișor“, iar muzica vocală se face foarte bine“. Învățătorul este apreciat și pentru lecturile sale de specialitate și cultură generală. La 2 iunie 1908, Gheorghe Sentea înregistrează, într-un proces-verbal cei 30 de pomi plantați la școală, iar 19 noiembrie 1908, revizorul școlar V. Vasiliu aduce mulțumiri doamnei Maria Mihălăchescu, pentru că „fără (...) să fie plătită cu ceva de către comună“, preda lucrul manual la fete.

13. Unde se aflau și școala și primăria.

14. Diriginte — director.

„Rezultate mulțumitoare“, faptul că „se tinde la citirea estetică“, conducerea școlii“ cu demnitate și pricepere“, determină ca. la 15 mai 1912, Dumitru Mihălăchescu să obțină „înaintarea pe loc“ Proceesul verbal din 2 ianuarie 1910 menționează că la 1 noiembrie 1909, Școala s-a mutat în noul local. Permanent, procesele-verbale remarcă întreținerea localului, frecvența bună și nevoia unui al doilea post de învățător, ca și a înființării unei școli de fete.

Primul război mondial aduce cu sine mobilizarea lui Dumitru Mihălăchescu, care este suplinit de soția sa, Maria Mihălăchescu, apoi de *Ioan Ronet*, student în medicină, care cheltuiește, din buzunarul său, 100 de lei pentru reparații, sumă mare pentru acea vreme. Prezența ostașilor ruși face ca arhiva școlii să fie parțial distrusă, iar localul să ajungă într-o stare foarte rea. Și frecvența elevilor este foarte slabă.

În 1919, sînt numiți, la Școala Rurală-Scorțeni, *Magdalena Dos-pinescu* și *Virginia Teodorescu*, absolvente a patru clase profesionale, ca și suplinitorul *N. Pielmuș*, școala avînd patru posturi. Localul e menținut tot în stare rea. Dar singurul care este tras la răspundere este Dumitru Mihălăchescu, care este mutat la Bacău, în 1920, ca înștitutor. Deși învățătorul fusese pe front, revizorii școlari *I. Tudorache* și *Gh. Todiriță* vorbesc de nepăsarea criminală“ a lui Mihălăchescu, cerînd pedepsirea sa și achitarea de bani pentru mobilier ¹⁵.

De la 1 septembrie 1921, pînă în 1951, școala din Scorțeni se bucură de activitatea învățătorului *Dimitrie Mareș* (1897—1952). Originar din Borzești-Sarata, comuna Băhnășeni, *Dimitrie Mareș* a urmat Școala Normală *Vasile Lupu* din Iași, în vremea directoratului renumitului pedagog, profesor și om de cultură *Ioan Mitru* (1867—1947), din Bogzeștii-Romanului. Bun profesor și un foarte bun gospodar, *Ion Mitru* realizează la Iași un model de gospodărie care să sădească în elevi dorința ca, și în satele unde vor profesa ca învățători, să creeze grădini, livezi, sere de flori și legume, ateliere, care să reprezinte utilul și frumosul pentru locuitori. Și la Borzești-Sarata, în primii ani de învățămînt, și la Scorțeni, între 1921 și 1949, *Dimitrie Mareș* pune în practică învățăturile lui *Mitru*, cum rezultă și din procesele verbale de inspecție și din amintirile foștilor elevi și ale bătrînilor satului. Absolvenți ai școlii normale, și *Mareș* și colegul și prietenul său, *Pintile Radu* intră voluntari în 1916, apoi devin ofițeri și luptători pe front, înainte de a-și începe cariera didactică, în timpul căreia colaborează și rămîn buni prieteni. Încadrat învățător în 1918, ca și *Pintilie Radu*. *Dimitrie Mareș* lucrează în Scorțeni din 1921, pînă în 1951, iunie, ca învățător și director, cu întreruperi între 1928 și 1931, cînd este subrevizor școlar și, din 20 octombrie 1949 pînă în 15 ianuarie 1951, cînd funcționează la Cetățuia, comuna Strugari, făcînd naveta și îmbolnăvîndu-se grav de inimă, decedînd în 1952.

15. Arhivele Statului — Filiala Bacău, Fondul Școala Scorțeni, pachetul 18, *Condica de procese verbale dintre 1894—1927*.

În acești treizeci de ani la Scorțeni, Dimitrie Mareș obține cinci gradații și gradele definitive, II și I în învățămînt, toate „la prima chemare“, ultimul cu cea mai mare medie (8,83) din patru județe ale Moldovei. Toate procesele verbale de inspecție relevă faptul că Dimitrie Mareș a fost un învățător de frunte, cu rezultate optime în activitatea școlară și extrașcolară, aflat în raporturi excelente cu sătenii și cu autoritățile. Spicuim din aceste procese-verbale, pentru a convinge pe cititori că așa a fost, cum și-l amintesc și elevii săi, inclusiv autorul și frații săi.

Încă din primul an de funcționare la Scorțeni, revizorii și inspectorii școlari relevă calitățile acestui învățător; „D-l Dimitrie Mareș este un viitor dascăl bun. Se bucură de autoritate în sat și stă bine cu autoritățile“. (24 februarie 1922, subrevizorul Gh. Spiridonescu). „În general constat că atît în școală cît și în comitetul școlar, D l Mareș muncește conștiincios. Îi place să fie la curent cu diferite chestiuni didactice, citește diferite cărți de literatură, știință și pedagogie“. (2 februarie 1923, același subrevizor) Grădina școlară „de 10 prăjini, cu pomi altoiți, legume și zarzavaturi“, e considerată „model pentru elevi și sătenii“. (4 septembrie 1923) „(...) materia se posedă de către elevi“, aceștia „fac împletituri de paie și cusături naționale“. (2 mai 1924, subrevizorul Gh. Spiridonescu). Procesul-verbal din 6 octombrie 1933, încheiat de inspectorul școlar *Victor Davidescu*, din minister, în urma inspecției speciale pentru acordarea gradului I, după ce înregistrează rezultate foarte bune în munca cu elevii și cu adulții, relevă și meritele în înființarea și conducerea de bănci populare la Băhnașeni și Scorțeni, în activitatea culturală, cultura sa bogată și variată, colaborarea la gazete cu articole, schițe și epigrame, compunerea unei scenete și *Monografia școlii Scorțeni*. Inspecția specială îl notează cu 9,50. În 1930, Mareș e propus pentru *Răsplata muncii în învățămînt cl. I*. mai ales că și munca de subrevizor școlar se distinge prin grijă pentru adevăr, exactitate și ordine, cum atestă rapoartele și situațiile întocmite, păstrate în fondul arhivistic al Inspectoratului Școlar Județean Bacău din Filiala Bacău a Arhivelor Statului.

În anii celui de al doilea război mondial, Dimitrie Mareș este concentrat, ca și colegii și prietenii săi, Pintilie Radu (Bacău) și Gheorghe Popa (Băsești). Îl înlocuiesc colegii și, în deosebi, soția, *Eleonora Mareș* (născută *Stoica*, în Scorțeni 1913). Cînd e prezent la post, Mareș are o deosebită grijă pentru cantina școlară, la care iau masa 19 elevi. Corespondența sa arată că mereu este preocupat și de familia sa, în special de fiica sa, *Anisia-Crizantema* (n. 1936, Scorțeni), astăzi profesoară de matematică în Bacău, și de fiul său, *Octavian* (n. 1934, Scorțeni), astăzi tehnician la Institutul de Proiectări Hidrotehnice-Bacău. Concentrat pînă în 1945, Mareș își continuă activitatea și după război, fiind la fel de apreciat. „În timpul cînd administrația locală și județeană nu pot face față nevoilor cu sumele „bugetare“, Mareș își creează fonduri necesare întreținerii școlii, se notează într-un prim

proces-verbal. La 20 septembrie 1945, inspectorul școlar. N.N. Bibiri propune „Onor Ministerului“ „a fi recompensată“ munca lui Mareș pentru repararea localului, pentru care strânsese 462 de mii de lei, de reînființare a atelierului, de cultivare a grădinii de două mii m/p și a lotului școlar de 2 ha, de sprijinire a căminului cultural *Cezar Petrescu*, fondat în 1934.

Deși funcționase, cu rezultate optime, 27 de ani, iar, din 1948, învățătorul muncește și pentru alfabetizarea neștiutorilor de carte și i se acordă calificativul *foarte bine*, fiind apreciate, în mai și iunie 1949, metodică sănătoasă, orientarea elevilor spre dezvoltarea noii vieți în regimul de democrație populară, din octombrie 1949, pînă în ianuarie 1951, D. Mareș e mutat la Cetățuia, com. Strugari. Director devine tînărul I. Dobrea.

Între cele două războaie mondiale, își desfășoară activitatea și învățătorii *Magda Dospinescu* (din 1919, numindu-se, din 1927, prin căsătorie *Magda Zugrăvel*), *Constantin Zugrăvel* (din 1925) și *Maria Mirza* (tot din 1925), *Artemiza Mironescu* (din 1926 pînă în 1931), *Ecaterina Gherman*, *A. Mirza* (din 1931), *Rarița Stamate* (din 1932) și *pr. N. C. Munteanu* (venit în sat, în 1928), cunoscut ca publicist sub numele *N.C. Munteanu-Muntmarg*.

Cele mai multe procese-verbale, care permit prezentarea corectă a acestor slujitori ai școlii scorțene, privesc pe *Magda Dospinescu-Zugrăvel*, *Constantin Zugrăvel* și *Rarița Stamate*, Toți trei învățători au obținut gradele didactice definitiv, II și I. Gradul I este acordat lui Constantin Zugrăvel în 1938, de către inspectorul general dr. C. Dimitriu din București. Magdei Zugrăvel, în 1939, îi acordă gradul I revizorul Constantin Moscu. În urma inspecției speciale efectuate în 1945, de către inspectorul Gh. V. Samoilă, Rarița Stamate obține și ea gradul I Toți trei au lucrat monografiile succinte ale satului și școlii, lucrări care însă nu s-au păstrat. Ei și-au adus un aport deosebit la viața culturală a satului. „Învățător bun, harnic și priceput“¹⁶, C. Zugrăvel conduce și căminul cultural *Cezar Petrescu* din Scorțeni. Rarița Stamate are elevi cu un scris frumos și acordă o importanță deosebită dexterităților din programă școlară. Așa și-o amintesc elevii săi, de pildă, juristul *Eugen N. Măgirescu* (n. 13 II 1922) din Vaslui, scorțenean de origine, care nu uită nici pe *Maria Mirza*, învățătoare cu calități asemănătoare. Și *Leonida N. Măgirescu* (n. 5. X. 1924), ofițer și tehnician pensionar din Bacău, tot scorțenean și el, și *Neculai N. Măgirescu* (n. 2 XI 1919), precum și autorul au cuvinte de laudă și pentru apropierea suflétească de elevi și pentru măiestria pedagogică a Magdei Zugrăvel, Rarița Stamate, a lui Constantin Zugrăvel și a lui Dimitrie Mareș. De aceea, credem că, pe nedrept, spre sfârșitul carierei lor, soții Zugrăvel, Rarița Stamate și Dimitrie Mareș au fost mutați la alte

16. *Ibidem*.

școli din sate unde trebuiau să facă naveta : la Năsoiești — soții Zugrăvel, la Pustiana — Rarița Stamate, și la Cetățuia — Dimitrie Mareș.

În partea următoare a acestor *File din CARTEA SCORȚENILOR*, vom prezenta absolvenții ai Școlii Rurale Mixte din Scorțeni, mai ales din perioada 1900—1950.

În prima jumătate a secolului al XX-lea, între anii 1904 și 1943, timp de patru decenii, funcționează în Scorțeni *Școala Elementară de Meserii*. Inițiată la 1 octombrie 1904, un anunț tipărit, din 1906, prezintă *Condițiuni pentru admiterea elevilor în Școala elementară de meserii din Scorțeni, jud. Bacău*¹⁷

„Se aduce la cunoștința generală că înscrierile în Școala elementară de meserii încep de la 1 septembrie a.c., fiind vacante 35 de locuri.

Elevii sînt toți externi. Cei lipsiți de mijloace vor lua masa la cantina școlii în limitele fondului cantinei. Învățămîntul în școală este teoretic și practic. Învățămîntul practic se compune din lemnărie, rotărie, strungărie și vopsitorie.

Durata învățămîntului este de 2, 1/2 ani din care cea din urmă jumătate este numai pentru practică. Condițiunile de admitere sînt Să aibă cursul primar complet și etatea de la 12 ani în sus. Se primesc elevi și cu 3—4 clase, însă să aibă etatea de 14 ani împliniți, să știe a scrie, citi și să cunoască cele 4 operațiuni cu numerele întregi. Cere-rea de înscriere se va adresa școlii împreună cu următoarele acte Extractul de naștere, actul de vaccină și certificatul de studii. Elevii au parte de 1/2 din beneficiul net al școlii. Orice alte lămuriți se vor lua de la direcțiunea școlii. Direcțiunea“.

Sigiliul școlii cuprinde stema județului în centru. Ovală, de culoare albastră, are gravate cuvintele *Ministerul Instrucțiunii Publice* — sus, cuvintele *Școala elementară de meserii* — în mijloc și cuvintele *Scorțeni jud. Bacău* — jos. Primul director al școlii este *Enache Theodorescu*, care a funcționat aici timp de peste trei decenii. Născut în 1880, absolvent al unei școli de meserii, maestru tîmplar, s-a stabilit în Scorțeni, fiind căsătorit cu Maria Vasiliu, fiica primarului Costache Vasiliu. În repetate rînduri primar, Enache Theodorescu este și administrator al moșiei moștenitorilor lui Vasile Tataru și se află și la conducerea unor societăți, a băncii populare și a unor comitete. În anul 1936, realizează o expoziție cu 37 de obiecte create la traforaj de către elevii săi, expoziție despre care scrie ziarul *Bacăul* din 2 iulie 1936. Alături de E. Theodorescu, ori după pensionarea sa, lucrează lemnărie *Gh. Palamaru*, *Gh. Ghețoiu* și *Costică Alexe*, într-un atelier de 10,2 mp (în 1941) și fierării *Costică Avram*, *Țigănescu*, și *Gh. Crețu*, într-un atelier de 19,40 mp (în 1941). Toți semnează în condicile de prezență ale Școlii Rurale Mixte, de aceea cercetătorii superficiali afirmă că lipsesc complet actele acestei școli.

17. Arhivele Statului — Filiala Bacău, Fondul *Școala Pirjol*, pachetul 3 (1906—1908).

În anul 1924, începe să funcționeze regulat *grădinița de copii* înființată în 1918. Conduasă de *Marieta N. Ionescu*, care muncește „cu pricepere și folos „procesul-verbal din 12 februarie 1924 al revizorului școlar Gh. Spiridonescu)¹⁸, are 45 de copii „curați și ordonați, tratați cu blindețe și știind să spună frumos poezii“ (procesul-verbal din 20 mai 1924)¹⁹. Procese-verbale remarcă și sprijinul dat de judecătorul N. Ionescu și de avocatul N. P. Roșu în realizarea frecvenței copiilor și necesitatea unui spațiu mai larg pentru grădiniță.

PAGES DU LIVRE DE SCORTZENI

Résumé

La deuxième partie des Pages de *Livre de Scortzeni* est l'histoire du village de l'arrondissement de Bacău Roumanie dans la première moitié du XX-ème siècle.

On présente d'abord les 17 maires et leurs réalisations, comme l'école, construite en 1909, la mairie, construite en 1913, et l'église de l'architecte *Jean D. Trajanesco* et les peintres *N.N. Tonitza* et *Constantin Bacalu*, la réforme agraire de 1945. Puis, nous voyons les 167 héros et un nombre de combattants surtout des invalides, de deux guerres mondiales (1916—1919, 1941—1945). La coopération, la Justice de Paix, les actions sanitaires, surtout-celle de l'officier sanitaire *Nicolas (Neculai) Anghel* (1888—1968), en même temps poète, sont d'autres domaines présentés ici.

La dernière partie de l'étude, consacrée à l'enseignement de ce village, est une suite des portraits des maîtres d'école comme : *C. Popoviciu*, *Grégoire Tabăcaru*, *Démètre Mihalakesko*, *Démètre Marsch*, etc...

On présente aussi l'histoire de l'École élémentaire des arts et métiers (1904—1913),

18. Arhivele Statului Filiala Bacău, Fondul Școala Scorțeni, pachetul 8. *Condica de procese-verbale dintre 1894—1927*.

19. Ibidem.

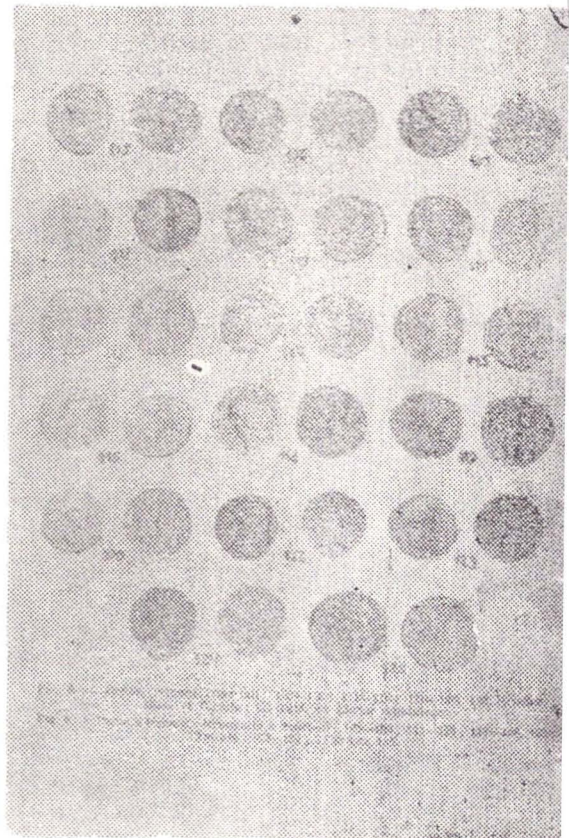
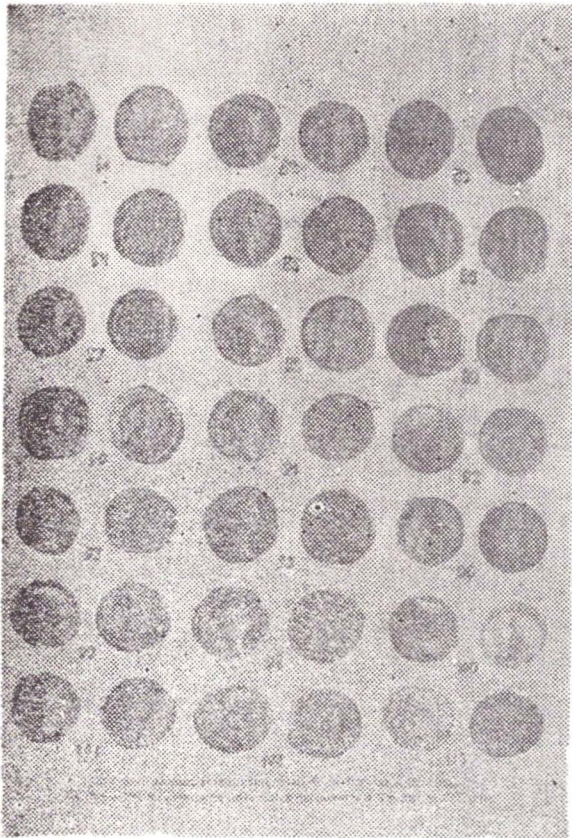
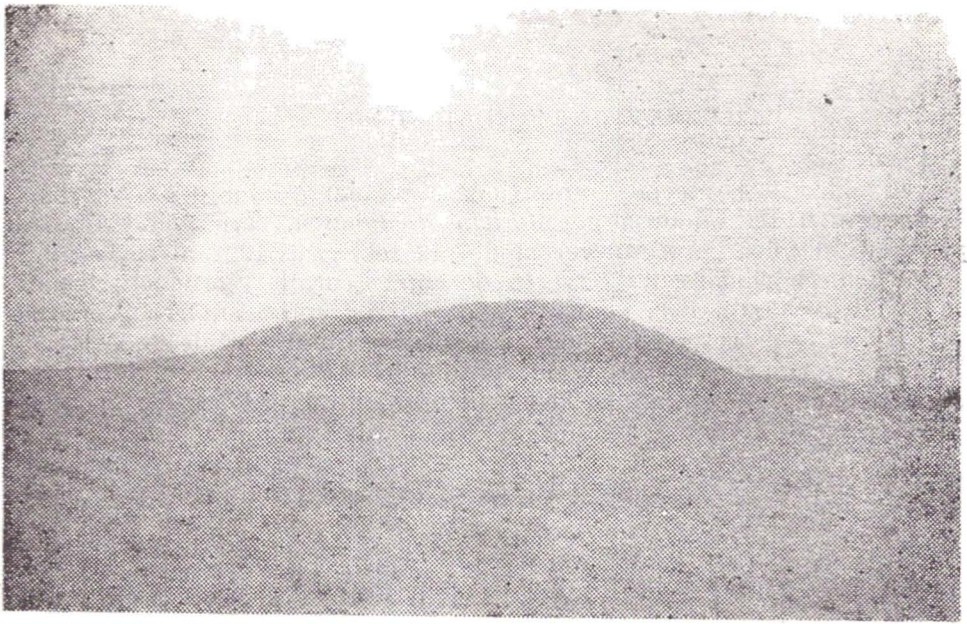

Fig. 1. Scorțeni. 1 Movila de pe dreapta Tazlăului mare. 2—3 Monede din tezaurul roman.
Fig. 1. Le Monticule (435 m. sur la rive droite du Grand Tazlaou).

**Fig. 2. — Scorțeni. 1. Piatra Bădeștilor, din anul 1777. Altitudine 1799.
Fig. 2. La Pierre de Badeschty (l'année 1777).**

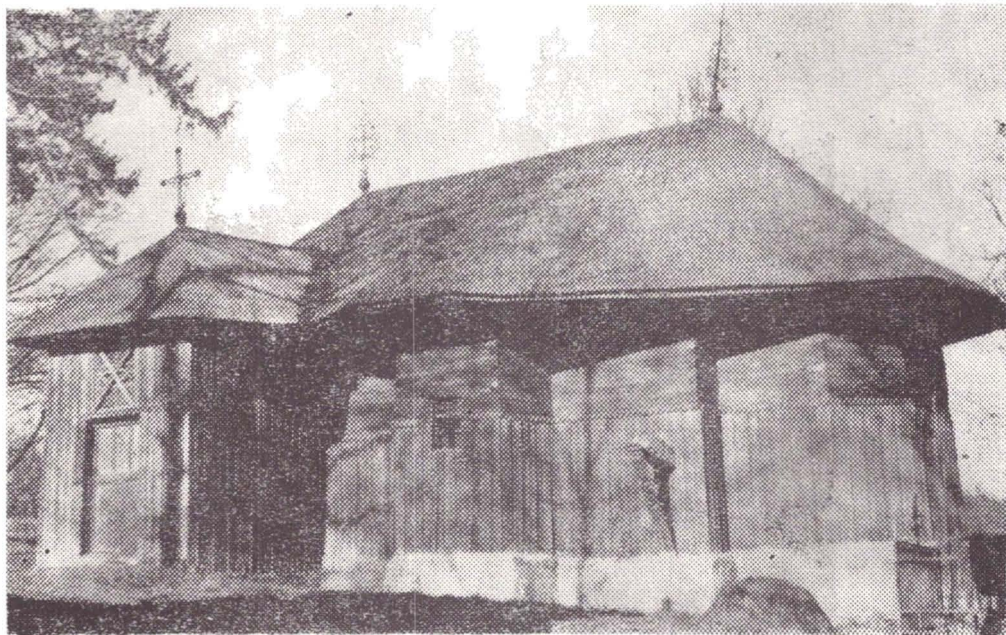

Fig. 3. — Scorțeni. Biserica din lemn Merișor (anul 1799).

Fig. 3. Le monument d'architecture en bois Merischer, l'année 1799.

Fig. 4. — Scorțeni. 1—4 Sigiliile satului : 1840, 1866, 1883, 1893.
 Fig. 4. Des sceaux du Skortzeny : 1840, 1866, 1883, 1893.